

กิตติกรรมประกาศ

รายงานผลการวิจัยเรื่องพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน
อำเภอ กรณีอำเภอน้ำปาด สำเร็จได้ด้วยการทำงานร่วมกันของบุคลากรและองค์กรหลายฝ่ายทั้ง
ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการ

ขอขอบคุณผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุน
วิชาการ 9 อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ นายอำเภอน้ำปาด คุณอุไรวรรณ หัสดีเสวี
คณะกรรมการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำปาด รวมทั้งองค์กรท้องถิ่นและผู้มีส่วน
สนับสนุนเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนน้ำปาดทุกท่าน โดยเฉพาะกระทรวงการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยช่วยให้เกิดผลงานวิจัยที่มีคุณค่าครั้งนี้ หวังว่า
รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการศึกษา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การขยายผล
และพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

นัตรนภา พรหมมา และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเพื่อพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ กรณีอำเภอน้ำปาด ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ สันทนากลุ่ม และจัดเวทีชาวบ้านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องขององค์ความรู้ที่ได้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลตามสภาพจริง

ผลการวิจัยโดยสรุปจำแนกเป็น 5 ส่วนได้แก่ 1) ฐานข้อมูลกลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำปาดมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 264 กลุ่ม จำแนกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุน SML กองทุน กขคจ. กลุ่มกองทุนสวัสดิการวันละ 1 บาท และกลุ่มอาชีพ จำนวนผู้ยากลำบากโดยภาพรวมจำนวน 443 คน จำแนกเป็นกลุ่มผู้พิการ ผู้สูงอายุ เด็กกำพร้า ผู้ยากจน ผู้ถูกทอดทิ้ง และผู้ติดโรคร้ายแรง การบริหารจัดการกลุ่มส่วนใหญ่บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ รูปแบบการจัดสวัสดิการที่มีอยู่ส่วนใหญ่เป็นการสงเคราะห์แบบให้เปล่า 2) ผลการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำปาด ช่วยให้ได้รูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการที่เปิดโอกาสให้กลุ่มกองทุนทุกประเภทเข้ามาเป็นสมาชิกโดยมีแหล่งที่มาของเงินทุน 3 ช่องทาง คือ การรวมหุ้น การออมทรัพย์ และการหารายได้สมทบ แล้วจึงนำดอกผลมาจัดสวัสดิการ 3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก เน้นการเชื่อมโยงฐานข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการนำมาออกแบบจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สมาชิกและผู้ยากลำบาก 4) การพัฒนา กลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก ได้นำผลจากการพัฒนาตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินไปใช้เพื่อคัดสรรกลุ่มกองทุนที่มีผลงานเด่นและใช้เป็นแนวทางพัฒนากองทุนสวัสดิการ ช่วยให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นใหม่ 7 กองทุน 5) บทเรียนจากการดำเนินงาน ที่สำคัญคือ เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดนักวิจัยชาวบ้าน เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรท้องถิ่น การเพิ่มศักยภาพด้านการจัดการงานวิจัย และความพึงพอใจของบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ สำหรับปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จที่สำคัญคือ ความมุ่งมั่นและรับผิดชอบงานอย่างต่อเนื่องของกรรมการเครือข่ายกองทุน ความสามารถในการประสานความร่วมมือของผู้นำในโครงการ การบริหารแบบมีส่วนร่วมและเน้นความสำคัญของทุกคนที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญคือ ควรมีนโยบายจัดสรรงบประมาณและเชื่อมโยงองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานของเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภออย่างต่อเนื่อง

Abstract

This research aimed to develop a model to integrate networks of social welfare funds at a district level, case study on Numpad district, Uttaradit Province, Thailand. The research's methodology action research and means to collect data included literature review, interviews, group discussions, and villager's workshops to receive feedbacks and prove assumptions and knowledge. Collected data was analysed in terms of its context and conclusions were made upon existing facts.

Findings of the research are divided into 5 parts. 1) The first part provides data base about community welfare groups and funds and "people in difficult situations" in Numpad district. A census method was used to collect data about community welfare groups and funds in Numpad district. As a result, 264 groups or funds were found and divided into 6 categories: village funds, community saving funds for production, SML funds, poverty alleviation funds, one baht per day saving funds, and occupational group. Moreover, 443 people in difficult situations in the district were also recorded and categorized into 5 groups: the disabled, the aged, the orphans, the orphans, the poor, the abandoned, and the people with serious illness. It was found that management of the groups and funds were made through committee member and types of social welfare services mainly involved provision of assistance for the needy. 2) The second part illustrates outcomes of development of the model to integrate networks of community welfare groups and funds in Numpad district. It was found that this integrated model used to form Numpad Social Welfare Fund Network would create opportunity for interested groups or funds in the receive membership. Means to generate income of the network included shares, savings, and other fund-raising activities and profits from the operations of the network would return to the community in forms of social welfare services. 3) The third part discusses a knowledge management model to increase effectiveness of management of community welfare groups and funds to facilitate the needs of people in difficult situations. The development of this model was based on data base of problems and needs of the groups and funds in order to empower the members and people in difficult situations. 4) The fourth part describes the development process of community welfare groups and funds to facilitate the needs of the needy. The process was based on the development of index and indicators employed to select best managed groups and

funds in Numpad district. Knowledge gained from the process was synthesized and, as a result, 7 new welfare funds have been founded through the process. 5) The fifth part explains the lessons learned from the research. Included importance of participatory learning process, active roles of villagers in becoming members of the research team, process of building networks of local organizations, needs to increase capacity of research management method, and needs to create of all participants in this research. Besides, key success factors of this research were the tirelessness and responsibility of committee members of Numpad Social Welfare Fund Network, ability to liaise with all parties involved of leader of the research team, participatory management method, and cooperation and support from local organizations. Finally, suggestions for policymakers were enclosed, which included allocation of budget and increased liaison and cooperation with organizations involved to continuously support the operations of the Numpad Social Welfare Fund Network.

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	จ
สารบัญภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของโครงการศึกษา.....	4
นิยามศัพท์.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
กรอบแนวคิด.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ตอนที่ 1 เป้าหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์การจัดการสวัสดิการสังคม.....	8
ตอนที่ 2 ตัวชี้วัดและเกณฑ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน.....	24
ตอนที่ 3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน.....	38
ตอนที่ 4 รูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน.....	48
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	62
วิธีการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้.....	64

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	67
ตอนที่ 1 ตอนที่ 1 สถานภาพ ศักยภาพ และฐานข้อมูลสารสนเทศกลุ่มกองทุน อำเภอนำปาค.....	67
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน อำเภอนำปาค.....	78
ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มกองทุนสวัสดิการ ชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบาก	87
ตอนที่ 4 ผลการพัฒนากลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ยากลำบากโดย ความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่น.....	94
ตอนที่ 5 บทเรียนจากการดำเนินงานและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ.....	103
บทที่ 5 บทสรุป.....	111
สรุปผลการวิจัย.....	111
อภิปรายผล.....	118
ข้อเสนอแนะ.....	121
บรรณานุกรม.....	126
ภาคผนวก.....	129
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	130
ภาคผนวก ข เครื่องมือเพื่อการบริหารจัดการเครือข่ายกองทุน.....	141
ภาคผนวก ค แบบสอบถามประกอบการประชุม.....	157
ภาคผนวก ง รายชื่อคณะผู้วิจัย.....	169

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แนวคิดมาสู่มาตรวัดและตัวแปร.....	25
2	แนวคิด คุณสมบัติ ตัวบ่งชี้และคำถาม.....	26
3	แสดงที่ตั้งหมู่บ้านและตำบลของอำเภอน้ำปาด.....	69
4	ข้อมูลผู้ยากลำบากแยกรายตำบล.....	74
5	จำนวนผู้ยากลำบากจำแนกตามประเภทของความยากลำบาก.....	75
6	รูปแบบการใช้ฐานข้อมูลเพื่อจัดสวัสดิการต่อผู้ยากลำบาก.....	75
7	รูปแบบการจัดฐานข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนากลุ่ม กองทุน และผู้ยากลำบาก.....	77
8	กระบวนการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำปาด.....	79
9	เครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนอำเภอน้ำปาด.....	80
10	รูปแบบการบูรณาการเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เอื้อต่อผู้ ยากลำบาก	81
11	โครงสร้างคณะกรรมการบริหารเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน อ.น้ำปาด.....	82
12	รูปแบบการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ยากลำบาก.....	85
13	หน้าหลักเว็บไซต์ฐานข้อมูลเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน อำเภอน้ำปาด.....	86
14	การใช้ข้อมูลสารสนเทศผู้ยากลำบาก.....	86
15	กรณีตัวอย่างฐานข้อมูลสารสนเทศผู้ยากลำบากตำบลน้ำไผ่.....	87
16	รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการส่งเสริมประสิทธิภาพกองทุน สวัสดิการชุมชนโดยองค์กรท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี.....	89
17	รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชน...	90
18	กระบวนการคัดสรรกลุ่ม กองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีผลงานเด่น.....	96
19	ที่มาของการก่อตั้งกลุ่มสวัสดิการบริการท่องเที่ยวบริเวณภูสอยดาว.....	102
20	กระบวนการก่อตั้งกลุ่มกลุ่มสวัสดิการบริการท่องเที่ยวบริเวณภูสอยดาว...	102
21	ตัวอย่างผลงานของกลุ่มกลุ่มสวัสดิการบริการท่องเที่ยวบริเวณภูสอยดาว..	103

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ดัชนีรวมความอยู่ดีมีสุขและองค์ประกอบ.....	29
2	ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์มิติที่อยู่อาศัย.....	31
3	ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์มิติสุขภาพอนามัย.....	32
4	ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์มิติการศึกษา.....	33
5	ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์มิติการมีงานทำและรายได้.....	34
6	ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์มิติความมั่นคงส่วนบุคคล.....	34
7	ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์มิติครอบครัว.....	35
8	ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์มิติการสนับสนุนทางสังคม.....	35
9	ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์มิติสังคม-วัฒนธรรม.....	36
10	ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์มิติสิทธิและความเป็นธรรม.....	37
11	ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์มิติการเมืองและธรรมาภิบาล.....	37
12	ข้อมูลจุดแข็งของอำเภอน้ำปาด จำแนกตามตำบล.....	70
13	ข้อมูลจุดอ่อนของอำเภอน้ำปาด จำแนกตามตำบล.....	71
14	ข้อมูลประเภทของกองทุนในแต่ละตำบล.....	72
15	ข้อมูลกลุ่ม กองทุน ที่มีการออมทรัพย์ในอำเภอน้ำปาด.....	73
16	ประเภทของการจัดสวัสดิการของกองทุนในชุมชน.....	74
17	กรณีตัวอย่างการเชื่อมโยงฐานข้อมูลปัญหาและความต้องการกับ องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนากลุ่ม กองทุนของสมาชิกและผู้ ยากลำบาก.....	76
18	เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน.....	95